

VELIKA ANALIZA U novom broju
Expressa proučili smo utjecaj li
mladi na izborni rezultat

NEZADOVO POPULISTI

Političari su korumpirani, lopovi, a politika im se gadi. To je stav mladih o najvećim političkim strankama u Hrvatskoj. Tko se tu treba zamisliti?

Piše: ANA DASIČIĆ

Izlaze li mladi na izbore te mijenjaju li njihove odluke izborne rezultate? Kako uopće mladi glasači, oni od 18 do 29 godina, gledaju na ponudene političke opcije, njihove programe, te jesu li birači tih dobnih skupina skloniji populističkim opcijama?

S obzirom na to da Državno izborno povjerenstvo ne provodi analize prema dobnim skupinama birača, možemo se osloniti tek na istraživanja agencija poput Ipsos Pulsa, koji je i za upravo završene lokalne, te prije šest mjeseci održane predsjedničke izbore, napravio djelomičnu analizu glasača prema dobnim skupinama. Ispostavilo se, primjerice, da je u prvom krugu predsjedničkih izbora za Miroslava Škoru glasao svaki treći birač u dobi od 18 do 29 godina.

NAJNEGATIVNIJI PREMA POLITICI

Prema analizi lokalnih izbora za Novu TV, u drugom krugu, u Zagrebu, primjerice, opet je više glasača te dobnе skupine biralo Škoru. Tomislav Tomašević je ipak premoćno pobijedio, što upućuje na to da je dobar dio mladih glasača odabrao upravo njega za novog zagrebačkoga gradonačelnika. U Splitu je u drugom krugu veću potporu mladih imao HDŽ-ov kandidat Vice Mihanović od

pobjednika Ivice Puljka. Može li se to nazvati svojevrsnim otklonom mladih "udesno", dijele li se uopće mladi u Hrvatskoj po "lijevim" i "desnim" osnovama i što je uopće razlog zbog kojeg se birači odlučuju za populističke opcije poput Živog zida ili Škorine liste, koje ispod vrlo glasne, agresivne, pa čak i kampanje ispunjene dezinformacijama uglavnom ne nude konkretna rješenja za probleme samih birača? O svemu ovome za novi broj Expressa razgovarali smo s dr. sc. **Benatom Franc** s Instituta za društvena istraživanja "Ivo Pilar", koja je s kolegama, dr. sc. Markom Mustapićem i dr. sc. **Benjaminom Perasovićem**, između ostalih istraživanja, sudjelovala i u europskom projektu MYPLACE, koji se bavio građanskim i političkim sudjelovanjem mladih u Europskoj uniji.

I u anketnim istraživanjima u 14 zemalja pokazalo se da su naši mladi izrazili najmanje povjerenja u političke institucije i baš na tvrdnjama na kojima se mjerio stav prema političarima, poput 'političari su zainteresirani za mlade ljude poput mene ili se brinu samo o svojim interesima', naši mladi su imali najnegativnije stavove od 14 zemalja. To upućuje na izrazito nezadovoljstvo mladih. Naravno, treba naglasiti da su i odrasli nezadovoljni. Podaci iz posljednjeg kruga Europskog društvenog istraživanja u zemljama EU iz 2019. pokazuju da je najizraženija percepcija nepravde u našoj zemlji. To veliko

nezadovoljstvo se ovaj put materijaliziralo i u izbornim odlukama na ovim lokalnim izborima - kaže psihologinja, koja otklanja uvriježeni stav da su mladi skloni populističkim opcijama zbog neznanja ili nedostatka građanskog odgoja.

NE IZLAZE AKO IM SE NUDI ISTO

- U svome pitanju implicirate da su mladi zbog tog svog nezadovoljstva skloni populističkim opcijama, ako te opcije definiramo kao one koje pojednostavljaju društvenu stvarnost te svode sve na razliku između mi i oni. Na osnovu onoga što znamo od ranije, rekla bih da odbojnost mladih prema politici povećava njihovu sklonost ponajprije prema novim licima i novim opcijama. Ako su te nove opcije sve populističke, onda će se to izraziti dijelom i u podršci tim opcijama. No mislim da to ne treba tumačiti kao pokazatelj isključive sklonosti mladih prema populizmu, nego prvenstveno sklonost mladih prema nečemu što zastupa promjene - kaže dr. Franc. Radi se, tumači, o ponudi i potražnji, pri čemu potražnju definira veliko nezadovoljstvo. Ponuda? - Ovisi što se nudi. Ili nam se nude jedne te iste stranke, što će rezultirati neizlaskom na izbore, ili nam se nudi nešto novo, što nam se može činiti da će biti dobro, kao što je dio mladih privukao Živi zid, ali onda se to nije pokazalo kao nešto dugoročno - kaže dr. Franc.

NASTAVAK NA SLJEDEĆOJ STRANICI →

SVI SU ZABORAVILI MLADE

MLADI SU. BIRAJU E JER SE TO NUDI

MLADI NISU NAIVNI NI NEINFORMIRANI, NEGO PRAKTIČNI. ŽELE ONE KOJI ĆE IM PRUŽITI VIŠE

NAZIVIMA S PRETHODNE STRANICE →

No, ističe dr. Franc, ključno je da imamo nova lica i nove opcije te da to može privući mlade, upravo zbog izrazitog nepovjerenja i nezadovoljstva postojećim.

- Naši mladi su u istraživanjima političare u velikoj mjeri nazivali korumpiranima, dosadnima, lopovima... Posebno je zanimljivo vidjeti kako mladi razumiju politiku kod nas, u odnosu, primjerice, na Dance ili mlade općenito u skandinavskim zemljama. Njima je politika nešto normalno što ljudi rade kao svoj posao za opće dobro i političke stranke se, naravno, ne slažu, ali tu su da se dogovore. Za razliku od toga, naši mladi, moram upotrijebiti grube riječi, iskazuju gađenje prema politici - kaže. Treba razbiti i uvriježene stavove o podjeli na lijevo i desno.

- Ono što mlade zanima su konkretne stvari. Njih ne zanimaju ni ustaše ni partizani, jer nemaju o tome dovoljno znanja, što se vidi iz raznih istraživanja. Njih više zanima hoće li moći doći do stana, odvojiti se od roditelja kad završe srednju školu ili fakultet, hoće li se moći zaposliti na temelju svojih kvalifikacija... Ako se pojavi opcija za koju se čini da to može riješiti, dat će joj šansu - napominje dr. Franc. S druge strane, kaže, nedavno istraživanje Instituta za društvena istraživanja pokazalo je da raste zastupljenost mladih u strankama, dakle dio mladih potpao je i pod atmosferu klijentelizma u društvu, pa u tome vide neki način za probitak. No većina ipak politiku vidi kao nešto odbojno, s čime ne žele imati nikakve veze.

I tu ne treba biti stručnjak da se zaključi tko snosi najveću od-

govornost za to. Na pitanje gdje naše najveće političke opcije, HDZ i SDP, griješe kad su u pitanju mladi, dr. Franc je jasna.

- Bez obzira na to o kojoj je političkoj glavnoj opciji riječ, oni prigodno i u nekim dokumentima misle na mlade i naglašavaju važnost mladih. No u smislu nekih konkretnih mjera iz stvarnog života, po čemu mi vidimo da je pojedinoj političkoj stranci stalo do mladih? Tu nema nikakve pomoći dok političari svojim ponašanjem i konkretnim mjerama ne pokažu da su i svjesni potreba mladih i izvora njihova nezadovoljstva te da to pokušavaju riješiti. I, naravno, da budu iskreni u tome.

STARLI SKLONJI RADIKALIZMU

Ono što je specifično kod nas i što još nije zaživjelo u Hrvatskoj je da se mlade premalo uvažava i mladi su svjesni da se njih premalo pita. To je sad već primjetno i kod male djece u osnovnoj školi, da su svjesni da postoje vijeća učenika i slično, ali da se to više shvaća formalno i mladi ne mogu djelovati na to što će se događati u samoj školi. Mladi su toga svjesni i to ih smeta, bez obzira na to što postoje obaveze da se što više uključe - upozorava dr. Franc ističući kako tu ni građanski odgoj ne može mnogo promijeniti.

- Naša istraživanja, intervjui koje smo radili među mladima, sudeći prema onome što zamjeraju političarima, upućuju na to da mladi imaju uvid i da razumiju kakva bi politika trebala biti. Po nekim idealima politike ne bih rekla da su mladi neosvijesteni ili da se radi o totalnom neznanju. Ima neznanja, ali što se tiče konkretnih činjenica od

COVID-a pa do razumijevanja strana u II. svjetskom ratu, ili uz Domovinski rat, ili tko je trenutačno predsjednik ovog ili onog. Ali u smislu poznavanja kako bi stvari u društvu trebale funkcionirati, tu ne možemo govoriti o neznanju. I upravo iz tog nesklada kako mladi razumiju kakvi bi politika i društvo trebali biti i onoga kako jest proizlazi to njihovo veliko nezadovoljstvo. Svi ti problemi istovremeno muče i odrasle, koji će pokazati i veći stupanj radikalizacije ili otklona prema populizmu nego mladi - tumači.

A što se samoga građanskog odgoja tiče, koliko god da je bitan u smislu nekih činjeničnih znanja i u smislu vrijednosti i odgoja, naša sugovornica smatra da ipak nije svemoguć.

- Puno ovisi i o konkretnoj osobi koja to predaje, a s druge strane, što vrijedi građanski odgoj ako mladi ni na razini svoga razreda ne mogu sudjelovati i nešto promijeniti te da se njih nešto pita. A da ne govorimo kako vide primjere da se ravnatelji i ravnateljice škola biraju po stranačkom ključu, odnosno da se bira ljude bez potrebnih kompetencija. Građanski odgoj može utjecati na to da mladi lakše uoče političke fenomene i da prema tome budu kritični, ali

bitno je kako percipiramo koliko mi možemo nešto napraviti. S jedne strane je važno koliko mi imamo znanja i vještina, a s druge strane, hoće li bilo koji oblik političkog djelovanja, primjerice peticija, prosvjed, uopće imati utjecaja. Kod nas to često nema efekta - kaže ona.

VOLE SNAŽNE LIČNOSTI

Zanimljivo je pritom da mladi u Hrvatskoj upravo izlazak na izbore percipiraju kao najefikasniji način sudjelovanja u političkom životu. Istovremeno, istraživanja među mladima upućuju na još jednu zanimljivu pojavnost: zamjetan udio mladi u Hrvatskoj sklon je snažnim vođama. To također sigurno ima utjecaja na njihove političke izbore, a proizlazi, također, iz njihova nezadovoljstva s političarima na sceni.

- Nisu mladi naivni i neinformirani, nego su praktični, ovisi o tome što se nudi, nudi li im se nešto što oni doživljavaju kao novo i da nije dio standardne politike te da procjenjuju da to ima šanse - zaključuje dr. **Renata Franc**.

I upravo je tu odgovor na pitanje mijenjaju li mladi izborne odluke? Mijenjaju, sigurno. Jer nisu oni ti koji ne razumiju sukus politike, nego to ne razumiju oni koji politiku predstavljaju. Dok god će se svima nama, pa i mladima, namećati lica i programi koji se temelje tek na shvaćanju politike kao alata za privatne interese, izborni rezultati neće biti

"kolosalne pobjede", nego otvorene pljuske političkim elitama.

IZHOVA ISTRAŽIVANJA Dr. sc. Renata Franc s Instituta "Ivo Pilar" pojasnila je odnos mladih i politike za novi Express